

CONSTANTIJN HUYGENS (MALDEGHEM)
AAN JOAN ALBERT BAN [HAARLEM]
26 JUNI 1640
2422

Antwoord op Bans brief van 19 mei 1640 (2370).

Samenvatting: Huygens zendt Ban Boëssets bewerking van *Me veux-tu voir mourir*, alsmede een ander gedicht om op muziek te zetten. Hij dringt bij Ban erop aan dat deze zijn ‘Compendium’ afmaakt. Hij suggereert dat Ban zich tot Anna Maria van Schurman wendt en vraagt of Ban bij die gelegenheid ook de voorbeelden van Le Maire’s nieuwe muzieknotatie die hij (CH) van Mersenne had ontvangen, aan Anna Maria wil doorsturen.

Bijlagen: *Me veux-tu voir mourir* (Boësset 1639); Frans gedicht (Huygens?); Voorbeelden van Le Maire’s muzieknotatie.

Huygens schreef opnieuw op 11 augustus 1640 (2480). Deze brief kruiste Bans antwoord op de onderhavige brief van 13 augustus 1640 (2482).

Primaire bronnen: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIV, nr. 285, fol. 351r: ontwerp (autograaf).

— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLV, nr. 285, fol. 100r: later afschrift naar ontwerp (Constantijn [V] Huygens).

Vroegere uitgaven: Worp 3, nr. 2422, pp. 50-51: volledig.

— Waard 9, nr. 887, pp. 439-440: volledig.

Namen: Antoine Boësset; Jean le Maire; Marin Mersenne; Anna Maria van Schurman; Bernard de Varenne; Catharina Zuerius.

Titels: ‘Compendium musicæ’ (Ban); *Me veux-tu voir mourir* (Ban 1640).

Glossarium: cantio (lied); character (noot); μουσική (muziek); modulatio (muziekstuk).

Transcriptie

Bannio.

¹Maldeghem, 26 Junii 1640.

Vir amplissime ac doctissime,

Quam vanâ suspicione dubitaveris imponere tibi Gallos destinasse, tandem comperis. Seridò nimirum hoc agit omnium literarum, artium atque artificum proxeneta Mersennus, ut, collatis cantionibus tuis et Gallorum, animi auditorum arguant, utræ majorem in se impetum faciant. Quid ex theoriæ fundamentis ipse præstiteris, tute nosti. Ut Boëssettius eosdem versiculos casu vel consuetudine expresserit, hic habes, subjunctis aliis merè tristibus ac luctuosis, ut, si libet, alterum hoc vestri periculum inter vos faciatis nobilissimi athletæ. Gallicum enim exemplar manuscriptum, ne fucum rursus extimescas, jamnunc in potestate meâ est, unâ cum μουσική. Cujus rei fatendum est mortales illos longè peritissimos esse, naturâ simulatque habitu. Vellem primus omnium artifex Varennius ne te fefellisset. Expertus esses, quam volubili ac suave severitate gutturi imperent, auribus[que] omnium et exquisitissimæ doctorum attentioni satisfaciant.

Expectas tuâ de cantione quid senserim; ego verò magis expecto, ut me doceas ad quam amussim, quibus ad scientiam ²factis natisve vocalibus disserere me de omni modulatione deceat. Compendium, inquam, quod promiseras, avidè expecto, mox animi mei ³sensa congruis verbis ac sententiis et bonâ ⁴item fide expositurus.

1. XLV: Plaats en datum onderaan.

2. XLV: <natisve factis>.

3. XLV: <sensu>.

4. XLV: <ita>.

Superest, ut mirabili puellæ Mariæ Schurmannæ exemplar horum omnium meo nomine et Mersenni transmittas, instructus amanuensi musico apprimè sedulo atque eleganti. Jubet hoc Reverendus Pater; et nonnihil causæ est, cur ad ipsam virginem scribere detrecto meâ manu. Frustra id expertus aliquoties, postquam sibi nescio quem de viduitate meâ scrupulum injecit, ridiculum hercule, et ineptum. Quod me suspicantem cum non rescriberet, amici insuper cum risu monuere. Musicæ novos characteres nuper adèd à Mersenno mihi datos ad eandem virginem, si placet, perferendos curabis. Mihi tanti nondum fuere, ut exscribendos dederim. Publici aliquando juris ista sub currente prælo fient. Vale, vir amice, et memor vive

tui
C.H.

Si quid rescribis, domi meæ et soli cognatæ Catharinæ Zueriæ commendari tutè poterit.

Vertaling

Aan Ban.

Maldegem, 26 juni 1640.

Edele heer,

Hoezeer u vanuit een ongerechtvaardigde verdenking hebt gedacht dat het de bedoeling van de Fransen was om u ertussen te nemen, zal u nu duidelijk zijn. Hier is uiteraard [pater Marin] Mersenne aan het werk, de vertegenwoordiger van alle letteren, kunsten en kunstenaars, in ernst, met de bedoeling dat, na vergelijking van de liederen van u en van de Fransen, de gevoelens van de luisteraars gaan uitmaken welk van beide de grootste uitwerking bij hen heeft. Wat uzelf vanuit de beginselen van de theorie tot stand hebt gebracht, weet u precies. Hoe [Antoine] Boësset hetzelfde ⁵gedicht volgens toeval of gewoonte heeft weergegeven, ziet u hier, met daarbij nog een ander ⁶[gedicht], geheel en al triest en droevig, zodat u ⁷beiden, als u daartoe lust hebt, onderling nog een andere proef kunt nemen, als edele atleten. Een afschrift van de Franse [versie] is, met ⁸└de muziek┘ erbij, in mijn bezit, zodat u niet bevreesd hoeft te zijn voor nieuw bedrog. Het moet worden gezegd dat die stervelingen [de Fransen] in deze materie [de muziek] verreweg het meest bedreven zijn, zowel door hun aard als door gewoonte. Ik zou willen dat [Bernard de] Varenne, eerste onder alle kunstenaars, u niet had teleurgesteld.⁹ U zou hebben ondervonden met hoeveel wendbaarheid en zoetheid zij hun keel beheersen, [en hoe] ze ieders oren en de meest verfijnde smaak van de kenners bevrediging schenken.

U wilt weten wat ik van uw ¹⁰lied vind. Ik verwacht echter eerder van u dat u mij onderwijst met welke meetlat, met welke voor de wetenschap gemaakte of bestaande woorden ik mij moet uitdrukken als ik welk muziekstuk dan ook bespreek. Ja, op het 'Compendium [musicæ]' dat u hebt beloofd, wacht ik met spanning, zodat ik dan mijn mening met de juiste woorden en zinnen en ook vol vertrouwen kan uiteenzetten.

5. Antoine Boësset, *Me veux-tu voir mourir*.

6. Huygens doet het voorkomen alsof de verzen die hij meestuurt de tekst van een ander *air de cour* betreffen, waarvan hij tevens over de muziek beschikte, maar ik (RR) acht het waarschijnlijker dat hij verzen van eigen hand stuurde, waarbij hij reeds een compositie had vervaardigd.

7. Ban en Boësset.

8. Ban gebruikte zijn Grieks meervoudige neologisme $\mu\nu\nu\rho\rho\iota\varsigma\mu\acute{o}\tau$ in zijn brief van 19 mei 1640 aan Huygens (2370) gezien de context zeker in de betekenis van 'versieringsnoten, versierde versie,' maar dit moet Huygens zijn ontgaan, want bij zijn overname van het woord wordt het enkelvoudig toegepast en kan het niets anders dan simpelweg 'muziek' betekenen.

9. Zie de brieven van 5 januari 1640 (2294) en 13 januari 1640 (2299).

10. Joan Albert Ban, *Me veux-tu voir mourir*.

Rest nog dat u een afschrift van al deze zaken uit mijn naam en die van Mersenne aan de wonderbaarlijke mejuffrouw [Anna] Maria van Schurman zendt, voorzien van een muzikale handleiding, met zorg en smaak opgesteld. De eerwaarde pater [Mersenne] verzoekt dat; er is echter een goede reden waarom ikzelf niet meer aan deze dame wil schrijven. Meermalen heb ik dat als tevergeefs ervaren sinds zij zich een ik weet niet wat voor belachelijk en ontoepasselijk bezwaar vanwege mijn weduwnaarschap aanmeet. Vrienden hebben mij ook nog eens schertsend gewaarschuwd toen ik dat vermoedde als reden dat ze mij niet terugschreef. Wilt u dan ook de nieuwe ¹¹muzieknoten die Mersenne mij onlangs stuurde doorgeven aan dezelfde dame? Mij waren ze nog niet zoveel waard dat ik ze heb laten afschrijven. Eens zullen ze door de drukpers gemeengoed worden. Wees gegroet, goede vriend, en denk veel aan

uw
Constantijn Huygens

Als u iets terugschrijft, kunt u dat het beste naar mijn huis en speciaal naar mijn nicht Catharina Zuerius sturen.

11. De zgn. *musique almérique* van de Franse uitvinder Jean le Maire. Zie A. Cohen, 'Jean le Maire and «la musique almérique»,’ *Acta Musicologica* 6 (1963), pp. 175-181, en J.R. Knowlson, 'Jean le Maire, the Almérie, and the «musique almérique»: A set of unpublished documents,’ *Acta Musicologica* 11 (1968), pp. 86-89.

